

Utbildningsdepartementet

Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

U2024/01680

Yttrande över betänkandet bildning, utbildning och delaktighet folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42), dnr 00635/2024

Beskrivning av ärendet

Kulturnämnden i Helsingborgs stad har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid som skickats på remiss av Utbildningsdepartementet.

Utredningen konstaterar att folkbildningen skapar en viktig infrastruktur i hela landet för människors bildning, utbildning och delaktighet samt att den har nära band till civilsamhället. Med bakgrund i en hundraårig tradition bidrar folkbildningen till stöd och utveckling inom många olika politikområden. Särskilt tydligt är folkbildningens bidrag inom kultursektorn.

Utredningen konstaterar flera utvecklingsbehov där folkbildningen behöver bli bättre på att nya grupper och bidra till samhällets motståndskraft med avseende möta antidemokratiska tendenser. Utredare anser också att folkbildningen, baserat på tidigare genomförda utredningar, behöver utveckla bättre kontroll och uppföljning av statsbidraget samt arbeta för en ökad transparens i hur bidragen används för att säkerställa folkbildningens legitimitet.

Utredningen menar att stödet till folkbildningspolitiken handlar om att balansera olika intressen. Staten ger stöd till folkbildningen för att främja dess värden för individ och samhälle. Samtidigt vill staten försäkra sig om att skattepengarna används rätt och att kontrollen är effektiv. Folkbildningen vill ta emot statliga medel för att bidra positivt till individ och samhälle. Samtidigt behöver de en relativ frihet att forma sin verksamhet. Mycket i utredarens förslag syftar till att nå en ny balans och samsyn mellan dessa intressen.

I utredningen lämnas i huvudsak sex olika förslag.

1. Ändrad målstruktur: nya mål, delmål, syfte och indikatorer
2. Utvecklad modell för styrningen av statsbidraget
3. Ny modell för uppföljning och utvärdering
4. Stärkt kontroll och ökad transparens
5. Riksrevisionen ska genomföra revision av Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna
6. Återbetalning och oförbrukade medel

I utredningen föreslås ett nytt mål för folkbildningspolitiken och en ny målstruktur med fyra mål. Det föreslås även nya indikatorer för att följa upp verksamheten. Det nya övergripande målet för folkbildningspolitiken som utredningen föreslår är höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället. De fyra delmålen som föreslås är:

- Att fler människor breddar och fördjupar sina kunskaper och når nya insikter.
- Att fler människor intresserar sig för kulturell utbildning och bildning samt att delaktigheten i kulturlivet ökar och breddas.
- Att fler människor får nya och återkommande möjligheter att gå vidare i arbetsliv och studier.
- Att folkbildningens verksamhet bidrar till ökad sammanhållning och gemenskap genom att nya målgrupper nås och att personer med olika bakgrund och förutsättningar möts i folkbildande sammanhang.

Synpunkter

Kulturförvaltningen ställer sig positiv till de förslag som presenteras i betänkandet och anser att de är välkomna och rimliga utifrån den problembild som beskrivs i utredningen.

Det är bra att betänkandet tydliggör att folkbildningen har en viktig roll i hela landet och att principen om armlängds avstånd kvarstår. Statlig styrning och armlängds avstånd behöver, som betänkandet säger, balanseras.

Den utökade statliga styrningen kan leda till betydande utmaningar för studieförbunden i de lokalsamhällen där de verkar. Eftersom studieförbunden är medlemsstyrda och saknar samma administrativa kapacitet som en myndighet, kan utredningens förslag om förstärkt kontroll och ökad transparens av statsbidraget innebära en större administrativ börda. Detta gäller inte bara för studieförbunden själva, utan även för deras samverkanspartner.

Utredningens förslag för folkbildningspolitikens mål och underliggande delmål och indikatorer saknar begreppet demokrati. Förvaltningen ser problematiskt på detta då vi ser att studieförbunden utför mycket demokratistärkande arbete, såsom föreningsteknik och det stöd de ger till sina samverkanspartner från civilsamhället, och att detta riskerar att marginaliseras.